

บรรณานุกรม

หนังสือ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. การจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.

กรุงเทพฯ : ศูนย์กลางคาวบอย.

กระทรวงศึกษาธิการ. 2504. ระเบียบว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา 2 พ.ศ. 2504.
(สำเนา).

_____. 2510. โครงการปรับปรุงปอเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎร์ในภาคศึกษา 3 และ 4 ให้เป็น
โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2510. (สำเนา).

_____. 2513. บัญชีแสดงสภาพปอเนาะที่มีอยู่ในปี พ.ศ. 2513. (สำเนา).

_____. 2514. บันทึกการประชุม เรื่อง การให้ปอเนาะแปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์.
20-22 มกราคม 2514 ณ ศูนย์สัมมนาการ ภาคศึกษา 2 จังหวัดยะลา. (สำเนา).

_____. 2515. แผนงานปรับปรุงโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2515. (สำเนา)

_____. 2523. หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง (มตะวัสตีญะฮฺ) พุทธศักราช 2535.
กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.

_____. 2523. หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮฺ) พุทธศักราช 2523.
กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.

_____. 2524. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการพระราชทานรางวัลแก่โรงเรียนราษฎร์
สอนศาสนาอิสลาม ในเขตการศึกษา 2 พ.ศ. 2524.

_____. 2535. หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2535. เอกสารโรเนียว
เขตการศึกษา 2.

_____. 2535. หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2535. เอกสารโรเนียว
เขตการศึกษา 2.

_____. 2536. แผนพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.

_____. 2539. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการอุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียนเอกชนเป็น
บัตรค่าเล่าเรียน พ.ศ. 2539. (สำเนา).

_____. 2543. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการอุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียนเอกชนเป็น
บัตรค่าเล่าเรียน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543. (สำเนา).

_____. 2546. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546. ม.ป.ท.

_____. 2548. ประมวลการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะจังหวัดชายแดน
ภาคใต้. สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 (สำเนา).

_____. ม.ป.ป. โครงการปรับปรุงปอเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2508-2511. (สำเนา).

_____. ม.ป.ป. สรุปเรื่องการจัดให้ปอเนาะแปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์. (สำเนา).

กองทะเบียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2537. พระราชบัญญัติ กฎหมาย ระเบียบ
ข้อบังคับและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.

กองโรงเรียนนโยบายพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ. 2543.

สรุปการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2, 3 และ 4

ปีงบประมาณ 2543.

ขจัตถัย บุรุษพัฒน์. 2519. ไทยมุสลิม. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.

เขตการศึกษา 2. 2518. เขตการศึกษา 2 กับการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้.

ยะลา : เสริมการพิมพ์.

ไข่มุก อุทยาวลี. 2552. วิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาของรัฐที่มีต่อการบูรณาการทางสังคมและ

วัฒนธรรม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2460-2547. คณะมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

คณะอนุกรรมการศึกษาวิถีทางการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์. ม.ป.ป. นโยบายของรัฐบาล

และวิวัฒนาการของสถาบันการศึกษาประเภทต่าง ๆ. ม.ป.ท.

คณิต ไข่มุกด์ และคณะ. 2525. รายงานการวิจัย เรื่อง บทบาทโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม

(ปอเนาะ) ที่มีต่อชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศึกษากรณี : จังหวัดปัตตานี).

ดลมนรจัน บากา และมุหัมมัดรอฟลี แวะหะมะ. 2542. อาณาจักรรอดโตมาน

(ราชวงศ์อูษมานียะฮ์). ปัตตานี : โรงพิมพ์มิตรภาพ.

ตาดูดิน อูสมาน. ม.ป.ป. การศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้. เอกสารประกอบการสอนภาควิชา

อิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

นิเลาะ แวอูเซ็ง และคณะ. 2550. การจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัด

ชายแดนภาคใต้. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ประสงค์ ะสมัน. 2519. โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้. ม.ป.ท.

ฝ่ายสถานศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2525. พระราชบัญญัติโรงเรียน
เอกชน พ.ศ. 2525 และระเบียบเกี่ยวกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้.

กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสินทวี.

_____. 2526. โครงการอบรมผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
ภาคใต้. วันอาทิตย์ที่ 24 กรกฎาคม 2526 ณ โรงแรม ไฮเต็ล อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช.

พิทยา สายหู. 2510. รายงานการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นในเขตพัฒนาภาคใต้.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ท้องถิ่น กรมการปกครอง.

พิชญ์ ก่อเกียรติยากุล. 2543. รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของ
ชุมชนในเขตการศึกษา 2. ยะลา : สำนักงานพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเขต
การศึกษา 2.

พิสุทธิ์ บุญเจริญ. 2538. ปอเนาะศึกษา. เขตการศึกษา 2. ยะลา : สำนักพัฒนาการศึกษา
เขตการศึกษา 2.

มยุรี จารุปาน. 2518. การศึกษาในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส. ม.ป.ท.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2529. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ ฉบับทักษิณคดีศึกษา เล่ม 7.

สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา.

มูฮัมหมัดรุยานี บากา. 2548. ปอเนาะแหล่งเรียนรู้อิสลามชายแดนใต้. (สำเนา)

โมหัมมัด อับดุลกาเดร์, 2530. การจัดการศึกษาและแนวทางพัฒนาภาคใต้. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วน
จำกัดอักษรบัณฑิต.

_____. 2535. ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้จะแก้ได้อย่างไร. ม.ป.ท.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : ศิริวัฒนา
อินเตอร์พริ้นท์.

วิโรจน์ สารรัตนะ. 2536. **นโยบายด้านการศึกษาของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 1-5**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.

ศูนย์พัฒนาการศึกษา ภาคศึกษา 2 ยะลา. 2510. **รายงานการศึกษา**. ยะลา : โรงพิมพ์คุรุสัมพันธ์
ภาคศึกษา 2.

_____. 2512. **การจัดการศึกษาของปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้**. ม.ป.ท.

_____. 2513. **การสำรวจความต้องการ และทัศนคติต่อการศึกษาประชาชนในภาคการศึกษา 2**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. ม.ป.ป. **การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดสอน
วิชาชีพในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม**. เอกสารประกอบการประชุมตามระเบียบ
วาระ 2.2.1. (อัครา).

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ผู้แปล. 2541. **พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย**.
มะดีนะฮ์ มุเนาะเราะฮ์ : ศูนย์กษัตริย์ฟาฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.

สมาน ใจปราณี. 2530. **ปอเนาะ**. (เอกสารโรเนียว).

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536. **คู่มือการปฏิบัติตนสำหรับโรงเรียน
ประถมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553. **หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขต 2. 2524. รายงานผลการปฏิบัติงานและสถิติ
การศึกษาของโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2 ปี 2524.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2526. วารสารการศึกษาเอกชน. ปีที่ 8 ฉบับที่ 5 เดือน
กุมภาพันธ์ 2526 หน้า 31-32.

_____. 2526. วารสารการศึกษาเอกชน. ปีที่ 8 ฉบับที่ 8 เดือนพฤษภาคม 2526 หน้า 6.

_____. 2534. คู่มือการบริหารและนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ ฯ : ครูสภา.

_____. 2536. ระเบียบว่าด้วยการอุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาตาม
หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเปิดสอนวิชาศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
2536. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2. 2518. สรุปรายงานโครงการปรับปรุงโรงเรียนราษฎร์
สอนศาสนาอิสลาม. ยะลา : สำนักงานเขตการศึกษา 2.

_____. 2530. ผลการดำเนินงานโครงการสอนศาสนาอิสลาม ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด
ชายแดนภาคใต้. ยะลา : สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนราธิวาส. 2537. สรุปปัญหาการบริหารงานโรงเรียนเอกชนสอน
ศาสนาอิสลาม จังหวัดนราธิวาส. เอกสาร โรเนียว อันดับที่ 1/2537.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี. 2525. สารสนเทศปอเนาะในจังหวัดปัตตานี.
ปัตตานี : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี.

_____. 2535. ข้อมูลการศึกษาจังหวัดปัตตานี : โรงเรียนปอเนาะ. ปัตตานี : สำนักงานศึกษาธิการ
จังหวัดปัตตานี.

_____. 2537. รายงานการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. ยะลา : สำนักงาน
ศึกษานิเทศ เขตการศึกษา 2.

สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตราชการที่ 12. 2547ก. **วิวัฒนาการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา
อิสลามในเขตการศึกษา 2.** ยะลา : สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตราชการที่ 12.

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 2. 2540. **หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2523 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2540).** ม.ป.ท. : ม.ป.พ.

_____. 2540. **หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง พุทธศักราช 2523 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2540).**
ม.ป.ท. : ม.ป.พ.

สุรินทร์ พิศสุวรรณ. 2526. **ปัญหาสี่จังหวัดภาคใต้.** บรรยายพิเศษของสถาบันไทยคดีศึกษา.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 27 ตุลาคม 2526.

_____. 2527. **สี่จังหวัดภาคใต้กับปัญหาสิทธิมนุษยชน.** กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสวี พงศ์พิศ และคณะ. 2524. **คนในทรรศนะของพุทธศาสนา อิสลาม และคริสต์ศาสนา.** กรุงเทพฯ :
เจริญวิทย์การพิมพ์.

_____. 2535. **ปัญหาการเมืองส่วนภูมิภาคและชนกลุ่มน้อย.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.

อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต. 2546. **ประวัติการศึกษาอิสลาม.** ปัตตานี : วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อิมรอน มะลูลีม และคณะ. 2538. **วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศ :**
กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ : อิสลามิกอะเคเดมี.

อุทัย บุญประเสริฐ. 2532. **การวางแผนการศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Abdul Haleem, Bashah. 1994. **Raja dan Danisti Jembal dalam Patani Besar**.

Kelantan : Pustaka Reka.

Abdurrahman al-Nahlawiy. 1982. **Usyul al-Tarbiyat al-Islamiyat wa Asalibuha**.

(أصول التربية الإسلامية وأساليبها) Damascus : Dar al-Fikr.

Abdurrahman al-Naqib. 1996. **al-Tarbiyat al-Islamiyat al-Mu'asarat fi Muwajahat al-Nizam**

al-Alami al-Jadid. (التربية الإسلامية المعاصرة في مواجهة النظام العالمي الجديد) Cairo : Dar al-Fikr al-'Arabiy.

Abdurrahman al-Sa'adiy, Abdurrahman Bin Nasir Bin Abdullah al-Sa'adiy. 2000. **Taisir al-**

Kalam al-Rahman fi Tafsir Kalam al-Mannan.

(تيسير الكريم الرحمن في تفسير كلام المنان) Beirut : Mu-assasat al-Risalah.

Abdurrahman Bin Hajar al-Ghamidiy. 1997. **Madkhal ila al-Tarbiyat al-Islamiyah**

(مدخل إلى التربية الإسلامية) Riyadh : Dar al-Kharijiy.

Abu Dawud, Sulaiman Bin al-Ash'as Bin Ishaq Bin Bashir al-Azadiy al-Sajistaniy. n.d. **Sunan**

Abi Dawud. (سنن أبي داود) Beirut : al-Maktabat al-'Asriyah.

Afandi, Muhd Hamid; Baloch, Nabi ahmad. 1980. **Curriculum and Teacher Education**. Great

Britain : Hodder and Stoughton.

Ahmad, Abu Abdullah Ahmad Bin Muhammad Bin Hanbal Bin Hilal Bin Asad al-Shaibaniy,

2001. **Musnad al-Imam Ahmad Bin Hanbal**. (مسند الإمام أحمد بن حنبل)

Beirut : Mu-assasat al-Risalah.

al-Albaniy, Muhammad Nasir al-Din al-Albaniy. 1985. **Irwa'a al-Ghalil fi Takhrij Ahadith**

(إرواء الغليل في تخریج أحاديث منار السبيل) **Manar al-Sabil.**

Beirut : al-Maktab al-Islamiy.

_____. 1985. **Mishkat al-Masabih.** (مشكاة المصابيح) Beirut : al-Maktab al-Islamiy.

_____. 1991. **Da'aif Sunan al-Tarmidhiy.** (ضعيف سنن الترمذي) Alexandria : Markaz Nor al-Islam.

_____. n.d. **Sahih al-Jami' al-Saghir wa Ziyadatuh.** (صحيح الجامع الصغير وزيادته) Beirut : al-Maktab al-Islamiy.

_____. n.d. **Sahih al-Tarhib wa al-Tarhib.** (صحيح الترغيب والترهيب) Riyadh : Maktabat al-Ma-'aarif.

_____. n.d. **Sahih wa Da'aif Sunan Abi Dawud.** (صحيح وضعيف سنن أبي داود) Alexandria : Markaz Nor al-Islam.

_____. n.d. **Sahih wa Da'aif Sunan al-Tarmidhiy.** (صحيح وضعيف سنن الترمذي) Alexandria : Markaz Nor al-Islam.

_____. n.d. **Sahih wa Da'aif Sunan Ibn Majah.** (صحيح وضعيف سنن ابن ماجه) Alexandria : Markaz Nor al-Islam.

al-Ba'aliy, Abu Abdullah, Muhammad Bin 'Ali Bin Ahmad Bin Ya'ali Badr al-Din al-Ba'aliy.

2001. **Iqtida'a al-Sirat al-Mustaqim.** (اقتضاء الصراط المستقيم) Makkah : Dar Alam al-Fawa-ed.

- al-Baidawiy, Abu Sa'eid Nasir al-Din Abdullah Bin Umar Bin Muhammad al-Shairaziy al-Baidawiy. 1997. **Anwar al-Tanzil wa Asrar al-Ta'awil**. (أنوار التنزيل وأسرار التأويل) Beirut : Dar 'Ihya al-Turath al-'Arabiy.
- al-Baihaqiy, Abu Bakr Ahmad Bin al-Husain Bin Ali Bin Musa al-Kharasaniy al-Baihaqiy. 2003. **Shu'ab al-Iman** (شعب الإيمان) Riyadh : Maktabat al-Rushd.
- _____. 2003. **al-Sunan al-Kubra** (السنن الكبرى) Beirut : Dar al-Kutub al-'Ilmiyah.
- al-Bukhariy, Abu Abdullah Muhammad Bin Ismail al-Bukhariy al-Ja'afiy. 2001. **Sahih al-Bukhariy**. (صحيح البخاري) Beirut : Dar Tawq al-Najat.
- al-Darimiy, Abu Muhammad Abdullah Bin Abdurrahman Bin al-Fadl Bin Bahram al-Darimiy. 2000. **Musnad al-Darimiy** (مسند الدارمي) Riyadh : Dar al-Mughniy.
- al-Fairuz Abadiy, Abu Tahir Majd al-Din Muhammad Bin Ya'aqub al-Fairuz Abadiy. 2005. **al-Qamus al-Muhit** (القاموس المحيط) Beirut : Mu-assasat al-Risalah.
- al-Ghazaliy, Abu Hamid Muhammad Bin Muhammad al-Ghazaliy. n.d. **Ihya'a al-Ulum al-Din** (إحياء علوم الدين) Beirut : Dar al-Ma'arifah.
- al-Hakam, Abu Abdullah al-Hakam Muhammad Bin Abdullah Bin Muhammad Bin al-Hamdawih al-Naisaburiy. 1990. **al-Mustadrak 'ala al-Sahihain**. (المستدرک علی الصحیحین) Beirut : Dar al-Kutub al-'Ilmiyah.
- al-Hanafiy, Abu Abdullah al-Husin Bin Ali Bin Muhammad Bin Ja'afar al-Hanafiy. 1985. **Akhbar Abi Hanifat wa Ashabih** (أخبار أبي حنيفة وأصحابه) Beirut : Alam al-Kutub.

al-Harith, Abu Muhammad al-Harith Bin Muhammad Bin Dahir al-Tamimiy al-Baghdadiy. 1992.

Bughyat al-Bahith 'an Zawa-id Masnad al-Haris.

(بغية الباحث عن زوائد مسند الحارث) al-Madinat al-Munawwarah : Markaz Khidmat al-Sunnat wa al-Sirat al-Nabawiyah.

Ali Idris. 1984. **Madkhal 'ila al-Tarbiyat al-Islamiyah.** (مدخل إلى التربية الإسلامية) n.p.

al-Jauziy, Abu al-Faraj Jamal al-Din Bin Ali Bin Muhammad. 2001. **Zad al-Masir fi 'Ilm al-**

Tafsir. (زاد المسير في علم التفسير) Bairut : Dar al-Kitab al-Arabiyy.

al-Khatib al-Baghdadiy, Abu Bakr, Ahmad Bin Ali Bin Thabit Bin Ahmad Bin Mahdi al-Khatib

al-Baghdadiy. 1982. **al-Jami li akhlaq al-Rawi wa Adab al-Sami'.**

(الجامع لأخلاق الراوي وآداب السامع) Riyadh : Maktabat al-Ma-'arif.

al-Manawiy, Abdurrauf Bin Taj al-Arifin Bin Ali Bin Zain al-Abidin al-Manawiy. 1935. **Faid**

al-Qadir Sharh al-Jami al-Syaghir. (فيض القدير شرح الجامع الصغير)

Cairo : al-Maktabat al-Tijariyat al-Kubra.

al-Maraghiy, Ahmad Bin Mustafa al-Maraghiy. 1946. **Tafsir al-Maraghiy.** (تفسير المراغي)

Cairo : Mustafa al-Babiy al-Hilbiy.

al-Mawardiyy, Abu al-Hasan Ali Bin Muhammad Bin Muhammad Bin Habib al-Basriy

al-Baghdadiy. 1986. **Adab al-Dunya wa al-Din.** (أدب الدنيا والدين)

Cairo : Dar Maktabat al-Hayat.

al-Qurtubiy, Abu Abdullah Muhammad Bin Ahmad Bin Abi Bakr Bin Farah al-Ansariy

al-Qurtubiy. 1964. **al-Jami' li Ahkam al-Quran.** (الجامع لأحكام القرآن)

Cairo : Dar al-Kutub al-Misriyah.

al-Raghib al-Asfahaniy, Abu al-Qasim al-Husin Bin Muhammad Bin al-Mufaddal. 1992.

Mufradat Alfaz al-Quran. (مفردات ألفاظ القرآن) Damascus : Dar al-Qalam.

al-Raziy, Abu Abdullah Zain al-Din Muhammad Bin Abi Bakr Bin Abdulqadir al-Hanafiy

al- Raziy. 1999. **Mukhtar al-Sahah.** (مختار الصحاح) Beirut : al-Maktabat al-‘Asriyah.

al-Sayutiy, Abdurrahman Bin Abi Bakr Jalal al-Din al-Sayutiy. 1974. **al-Itqan fi ‘Ulum**

al-Quran (الإِتْقَان فِي عُلُومِ الْقُرْآن) Cairo : Hai-at al-Misriyat al-‘Ammat Lilkitab.

al-Shatibiy, Ibrahim Bin Musa Bin Muhammad al-Lakhmiy al-Gharnatiy. 1997. **al-Muwafaqat.**

(الموافقات) Riyadh : Dar Ibn Affan.

al-Tabaraniy, Abu al-Qasim Sulaiman Bin Ahmad Bin Ayyub al-Shamiy. 1984. **Musnad**

al-Shamiyin. (مسند الشاميين) Beirut : Mu-assasat al-Risalah.

_____. 1994. **al-Mu’jam al-Kabir.** (المعجم الكبير) Cairo : Maktabat Ibn Taimiyah.

_____. n.d. **al-Mu’jam al-Awsat.** (المعجم الأوسط) Cairo : Dar Haramain.

al-Tabariy, Abu Ja’far al-Tabariy Muhammad Bin Jarir Bin Yazid Bin Kathir Bin Ghalib

al-Aamaliy. 1997. **Tarikh al-Rasul wa al-Muluk.** (تاريخ الرسل والملوك) Beirut : Dar

al-Kutub al-‘Ilmiyah.

_____. 2000. **Jami’ al-Bayan fi Ta’awil al-Quran.** (جامع البيان في تأويل القرآن)

Beirut : Mu-assasat al-Risalah.

al-Tarmidhiy, Abu ‘Isa Muhammad Bin ‘Isa Bin Sawrat Bin al-Dahhak. 1975. **Sunan**

al-Tarmidhiy. (سنن الترمذي). Cairo : Mustafa al-Babiy al-Halabiy.

al-Tha'labiy, Abu Zaid Abdurrahman Bin Muhammad Bin Makhluaf al- Tha'labiy. 1997.

al-Jawahir al-Hassan fi Tafsir al-Quran (الجواهر الحسان في تفسير القرآن)

Beirut : Dar Ihya'a al-Turath al-Arabiy.

al-Umari, Akram Daya. 1991. **Madina Society at the Time of Prophet**. Khattab, Huda Trans.

USA : International Graphics.

al-Zahiriyy, Abu Muhammad Ali Bin Ahmad Bin Sa'id Bin Hazam al-Andalusiy. n.d. **al-Muhalla**

bi al-Athar. (المحلى بالآثار) Beirut : Dar al-Fikr.

al-Zubaidiy, Abu al-Faid Muhammad Bin Muhammad Bin Abdurrazzaq al-Husainiy al-Zubaidiy.

n.d. **Taj al-'Arus min Jawahir al-Qamus** (تاج العروس من جواهر القاموس)

Beirut : Dar al-Hidayah.

Ashraf, Ali. 1985. **New Horizon in Muslim Education**. Great Britain : Antony Rowe Ltd.

_____. 1991. **An Integrated Education System in a Multi,-Faith and Cultural Country**.

Kuala Lumpur : Sharikat Alat Tulis Soorane.

Basri, Ghazali ed. 1991. **An Integrated Education System in Multi-Cultural Countries**.

Kuala Lumpur : Sharikat Alat Tulis Soorane.

Bilgrimi, H.H; Ashraf, S.A. 1985. **The Concept of Islamic University**. Great Britain : Antony

Rowe Ltd.

Dalip, Abd al Rahman. 1990. **Dasar-Dasar Pendidikan Islam Zaman Kulafa al-Rashidin**.

Selangor : Pencetakan Jaya.

Hamid, Ismail. 1997. **Kitab Jawi : Intellectualizing Literary Tradition in Islamic Civilization in the Malay World**. Osman, Mohd. Taib ed. Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.

Hashim, Rosnani. 1996. **Educational Dualism in Malaysia Implications for theory and Practice**. New York: Oxford University Press.

Hitti, P.K. 1989. **History of The Arab**. 10 th ed. Hongkong : n.p.

Husam al-Din Bin Musa Afanah. 2007. **Fatawa Yas-alunak**. (فتاوى يسألونك)
Palestine : Maktabat Dandis.

Husayn, Sayyid Mutlub. 1990. **Evolution of Social Institutions in Islam During First Century of Hijrah**. Delhi : D.K. Fine Art Press.

Ibn al-'Imad, Abu al-fallah Abdulhay Bin Ahmad Bin Muhammad Ibn al-'Imad al-Hanbaliy.
1986. **Shadharat al-Dhahab fi Akhbar Man Zahab**
(شذرات الذهب في أخبار من ذهب) Beirut : Dar Ibn Kathir.

Ibn Hajar, Abu al-Fadl Ahmad Bin Ali al-Asqalaniy. 1958. **Fath al-Bariy Sharh Sahih al-Bukhariy**. (فتح الباري شرح صحيح البخاري) Bairut : Dar al-Ma-'aarif.

Ibn Kathir, Abu al-Fida' Ismail Bin Umar Bin Kathir al-Dimishqiy. 1993. **Tabaqat al-Shafi'iiyah** (طبقات الشافعية) Cairo : Maktabat al-Thaqafat al-Diniyyah.

_____. 1999. **Tafsir al-Quran al-Azim**. (تفسير القرآن العظيم) Riyadh : Dar al-Taiyibah.

Ibn Majah, Abu, Abdullah Muhammad Bin Yazid al-Qazwiniy. n.d. **Sunan Ibn Majah**.
(سنن ابن ماجه) Cairo : Dar 'Ihya'a al-Kutub al-Arabiyyah.

Ibn Manzur, Abu al-Fadl Muhammad Bin Mukarram Bin Ali Jamal al-Din Ibn Manzur al-Ansariy al-Ifriqiy. 1993. **Lisan al-Arab**. (لسان العرب) Beirut : Dar Sadir.

Ibn Qayyim al-Jawziyah, Muhammad Bin Abi Bakr Bin Ayyub Bin Sa'ad Shams al-Din Ibn Qayyim al-Jawziyah. 1994. **Zad al-Mi-'aad fi Hady Khair al-'Ibad**. (زاد المعاد في هدي خير العباد) Beirut : Mu-assasat al-Risalah.

Ibn Rajab, Zain al-Din Abdurrahman Bin Ahmad Bin Rajab al-Hanbaliy. 2001. **Jami' al-'Uluwwa al-Hikam**. (جامع العلوم والحكم) Beirut : Mu-assasat al-Risalah.

Ibn Taimiyah, Abu Abbas Taqiy al-Din Ahmad Bin Abdulhalim Bin Abdussalam Ibn Taimiyah al-Hanbaliy al-Dimishqiy. 1987. **al-Fatawa al-Kubra Libn Taimiyah**. (الفتاوى الكبرى لابن تيمية) Beirut : Dar al-Kutub al-'Ilmiyah.

_____. 1993. **al-Iman**. (الإيمان) Beirut : al-Maktab al-Islamiy.

_____. 1995. **Majmu' al-Fatawa**. (مجموع الفتاوى) Madinat Munawwarh : Majma al-Malik Fahad Littiba'at al-Mashap al-Sharif.

Khalid Hamid al-Hazimiy. 1999. **Usyul al-Tarbiyat al-Islamiyah**. (أصول التربية الإسلامية) Riyadh : Dar Alam al-Kutub.

Lunggulung, Hasan. 1986. **Pengenalan Tamadun Islam Dalam Pendidikan**. Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.

_____. 1991. **Asas-Asas Pendidikan Islam**. Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.

Madmarn, Hasan. 2002. **The Pondok and Madrasah in Patani**. 2nd Printing. Bangi : University Kebangsaan Malaysia.

Majma' al-Lughat al-Arabiyyah. 1979. **al-Mu' jam al-Wajiz**. (المعجم الوجيز) Beirut : al-Markaz al-Arabiyy li al-Saqafat wa al-'Ulum.

Miqdad Yalajin. 1985. **Jawanib al-Tarbiyat al-Islamiyat al-Asasiyah**.
(جوانب التربية الإسلامية الأساسية) n.p.

_____. 1988. **Ahdaf al-Tarbiyat al-Islamiyat wa Ghayatuha**.
(أهداف التربية الإسلامية وغاياتها) Riyadh : Dar al-Huda.

Mohd Zamberi A.Malek. 1993. **Umat Islam Patani : Sejarah dan Politik**.
Selangor Darul Ehsan : HIZBI Shah Alam.

Muhammad al-Ghazaliy. 1979. **Nazariyat al-Tarbiyat al-Islamiyat Lilfard wa al-Mujtamaa**.
(نظرية التربية الإسلامية للفرد والمجتمع) Makkah : Umm al-Qura University.

Muhammad Khair Arqasusiy. 1998. **Muhadarat fi al-Usul al-Islamiyat littarbiyah -
al-Mabadi' al-Ulya**. (محاضرات في الأصول الإسلامية للتربية - المبادئ العليا)
Beirut : al-Maktabat al-Islamiyah.

Muslim, Abu al-Hasan Muslim al-Qushairiy al-Naisaburiy Muslim Bin al-Hajjaj. n.d.. **Sahih
Muslim**. (صحيح مسلم) Beirut : Dar Ihya' al-Turath al-Arabiyy.

Quddus, Syed Abdul. 1989. **The Challenge of Islamic Renaissance**. New Delhi : Mehra Offset
Press.

Salamon, Ahmad Sabri. 1988. **Azhar and politics**. Kuala Lumpur : al Rahmaniyyah.

Shalabi, Ahmad. 1954. **History of Muslim Education**. Beirut : Dar al-Khashaf.

Shuib, Fadlullah. 1995. **Kecarmelangan Ilmu Dalam Sejarah dan Tamadun Islam.**

Kuala Lumpur : Zan Corporate Communications Sdn Bhd.

Siddik, Abdullah. 1994. **Islam dan Ilmu Pengtahuan.** Kuala Lumpur : Dewan Pustaka Press.

Yahaya, Mahayudin, Halimi, Ahmad Jelani. 1994. **Sejarah Islam.** 3 th ed. Kuala Lumpur : Vivar Printing Sdn Bhd.

Zaghlul Raghil al-Najjar. 1995. **Azmat al-Ta'lim al-Mu-'aasir wa Hululuha al-Islamiyah.**

(أزمة التعليم المعاصر وحلولها الإسلامية) Riyadh : al-Dar al-Alamiyat Lilkitab al-Islamiy.

บทความ

กองบรรณาธิการ. การเมือง. ไทยโพสต์. ฉบับวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 หน้า 1.

เฉลิม มากนวล. 2525. ทางเดินของนักเรียนโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามวันนี้. รุสะมิแล. ปีที่ 6 (กันยายน-ธันวาคม 2525).

ชากีรีน สุมาลี. ม.ป.ป. ปอเนาะ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. สืบค้นเมื่อ 10 ก.ย. 2551 จาก

<http://www.santitham.org/th/content/view/9/37/>

ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์. 2529. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นโยบายการศึกษา และทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้อง. รุสะมิแล ปีที่10 (กันยายน-ธันวาคม 2529).

เทอดศักดิ์ รวีฉาย. 2529. ทิศทางการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. รุสะมิแล. ปีที่ 9 (กันยายน-ธันวาคม 2529)

เทิด รวีฉาย .2528. หลักสูตรวิชาสามัญโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามก้าวหน้า หรือสูญเปล่าทางการศึกษา. รุสะมิแล ,ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-สิงหาคม 2528 ,หน้า 30-33.

บัณฑิตย ะมะอุณและคณะ. ม.ป.ป. พหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดน

ภาคใต้ : กรณีศึกษาปอเนาะ. สืบค้นเมื่อ 12 ก.ย. 2550 จาก

http://www.southwatch.org/article_detail.php?id=14

ปิยะ กิจถาวร. 2541. ชาวใต้. ปีที่ 30 ฉบับที่ 2165 วันที่ 16 มกราคม 2541 หน้า 7

พิริยศ ราธิมมูลา. ม.ป.ป. นานาทศนะเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้. สืบค้นเมื่อ 30 ก.ย. 2550 จาก

<http://www.geocities.com/bluesing2001/media/nanatassana.htm>

มาโนชญ์ บุญญาวัตร. 2525. โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามความสำเร็จหรือความล้มเหลว.

รัฐสมิแล ปีที่ 6 (กันยายน-ธันวาคม 2525)

มูหามัดรูยานี บากา และอิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต. 2552. สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดการ

เรียนการสอน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. การ

ประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 19 ประจำปี 2552.

ลอแมน. 2540. ฟากีส วันมุซอ อัลฟาฎอนี. วารสารวัฒนธรรม เล่มที่ 2 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2540)

วิชัย สนธิชัย .2521. โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามภาคใต้. มิตรครู,ปีที่ 21 ปีที่ 30

กันยายน 2521 ,หน้า 14.

ศิริลักษณ์ มโนรมย์. ม.ป.ป. การจัดการศึกษาตามวิถีชีวิตของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สืบค้นเมื่อ 15 ก.ค. 2552 จาก

<http://www.charuaypontorranin.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=390130&Ntype=2>

สมาคมผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสงขลา. ม.ป.ป. การจัดการศึกษาใน

ปอเนาะของสังคมมุสลิมท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม. สืบค้นเมื่อ 20 ก.ย.

2550 จาก <http://www.english.thaingo.org/writer/view.php?id=717>

สุเทพ สุนทรเกษม. ม.ป.ป. มรดกสถาบันการศึกษา กับ บูรณาการทางศาสนาและสังคมของชาว
มาเลย์มุสลิมในจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 20 ก.ย. 2550 จาก
<http://www.skyd.org/html/life-social/PONDOK-heritage.html>

สุรินทร์ พิศสุวรรณ. 2526. เงื่อนไ้ทางการเมืองที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้. วารสารธรรมศาสตร์, ปีที่ 12 เล่มที่ 3 กันยายน 2526, หน้า 116.

อัญญา มาลุดดิน ซอลีฮี. ม.ป.ป. การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน
ทศวรรษหน้า. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2550 จาก
http://www.rpk.ac.th/main/index.php?option=com_content&view=article&id=-143:201014-42-12-14-02&catid=36&Itemid=84

อ้อมใจ วงษ์มณฑา. ม.ป.ป. คุณภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดน
ภาคใต้. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2551 จาก <http://www.gotoknow.org/blog/omjai-w/188727>

อับรอฮีม ฌรงค์รักษาเขต. 2549. การศึกษาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

_____. ม.ป.ป. สถาบันการศึกษาอิสลามในภาคใต้ของไทย. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2550 จาก
<http://albasra1.multiply.com/journal/item/5>

เอกสารอ้างอิงที่ไม่ได้พิมพ์เผยแพร่

สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี (สลค.) แผนกบัญชีชั้นที่ 2/21 ลำดับที่ 32/21, 2478. **แฟ้มรวมมติ
คณะรัฐมนตรีด้านการศึกษาเรื่อง โรงเรียน และการเล่าเรียนของพวกอิสลามเมืองปัตตานี
(การศึกษาของไทยมุสลิม)**

_____. 2530. หนังสือที่ นร.0201/3164 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2530 **แฟ้มรวมมติรัฐมนตรี
ด้านการศึกษา เรื่อง โรงเรียนปอเนาะ. แผนก ศษ. 6.4.**

วิทยานิพนธ์

นาวาล ปานากาเซ็ง. 2544. **คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ประกิจ ประจนปัจจนึก. 2516. **การปรับปรุงและส่งเสริมปอเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิเชษฐ์ ทองศรีนุ่น. 2536. **ไทยมุสลิมกับความมั่นคงของชาติ ศึกษากรณีอำเภอรามัน ยะลา**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ยามีละห์ โต๊ะแม. 2546. **ตั้งชุมชนมุสลิมไฮยัดดีน : ชีวประวัติ และแนวคิดในการพัฒนาสังคม**. ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

รุ่ง แก้วแดง. 2511. **ทัศนคติของโต๊ะครูต่อการปรับปรุงปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วิทยา บุญสม. 2521. **การบริหารงานโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วินิจ สังขรัตน์. 2544. **อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้**. ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วีรชาติ ไชยนุ้ย. 2538. **บทบาทของหัวหน้าครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สมพงษ์ ปานกล้า. 2541. นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลในชุมชนชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2475-2535). วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Abdulkadir Ahmad. 2001. **Da'wah Islamiyah : Satu Kajian terhadap Sejarah Perkembangan Pendidikan Islam dalam Masharakat Melayu Fatani Satu Pengenalan.** Journal of Islamic Studies. Yala Islamic College.

Khadijah Binti Zon. 1988. **Pendidikan Dualistik di Kalangan Orang-orang Melayu : Satu Kajian perbandingan Mengenai Matlamat, Filsafah serta Masalah-masalah Intrinsik dalam pendidikan.** Ph.D. Thesis, Natioanl University of Malaysia.

Surin Pitsuwan. 1982. **Islam and Malay nationalism : A case study of the Malay Muslims of southern Thailand.** Ph.D. dissertation, Harvard University, Cambridge.

Prince of Songkhla University
Pattani Campus